

Bu çalışma, 5–9 Eylül 2012 tarihleri arasında İzmir Karaburun’da düzenlenen

“**kapitalizmin kısılcacında doğa – toplum – teknoloji**” temalı

7. Karaburun Bilim Kongresi’nde sunulmak üzere hazırlanmıştır.

Kongre sırasında bildiri dinleyenlerin önceden okumuş olarak tartışmalara katılabilmesi için bu formatta web sitemizde yayımlanmıştır.

Atıfta bulunabilmek için yazar(lar)ın iznine başvurmanızı rica ederiz.

Karaburun Bilim Kongresi Düzenleme Kurulu

26.08.2012

TRAKYA'YA YIĞILAN İSTANBUL

Giriş:

İstanbul tarih boyunca önemli yaşam alanlarından biri olagelmıştır. İstanbul'un Türkiye için bugünkü yeri de tartışılmayacak boyuttadır; İstanbul kah 'taşı toprağı altın' vazifesi üstlenmiştir, kimi zaman küçük Türkiye olarak adlandırılmıştır ve hala haber programlarının, hava durum raporlarının odağında bulunarak adeta İstanbul=Türkiye konumunu korumaktadır.

Türkiye'nin nüfusu 74 milyon ve İstanbul'un nüfusu ise 13 (www.tuik.gov.tr).

Kentleşmeyi oluşturan nedenler arasında tarım sektöründe yaşanan verim düşüklüğü, tarımsal gelirin az oluşu, gelir ile toprak mülkiyetinin dengeli dağılmaması, tarım topraklarının parçalı yapısı ve tarımda makineleşmenin artması ile insan iş gücüne duyulan ihtiyacın azalması gibi itici güçler; ulaşım ve haberleşme olanaklarının, işbölümü ve uzmanlaşmanın artması gibi iletici güçler; köyünden ayrılan ya da ayrılmaya hazırlananları kentlere çeken ekonomik, toplumsal etmenler gibi çekici güçler söz konusudur (Keleş,1997:65-71). Türkiye'de kentleşme hızı dönemsel olarak incelendiğinde 1940-45 arasında Dünya Savaşı sebebiyle kentleşme eğilimi az iken savaşın bitiminde savunma kaygılarının da ortadan kalkmasıyla 1950'den sonra hızlı bir şekilde artmış, 1980'den itibaren duraklama görülse de 1960-2000 arasında kentsel nüfus 6.9'dan 44 milyona çıkarak 6 kat artmıştır (Keleş,1997:57-59). Kentte yaşayan nüfus oranının artışından büyük kentlerin sahip olduğu oran 1950'de %43.8 iken 2000'de bu oran %70 olmuştur (Keleş,1997:60).

Kentleşme durumu İstanbul için düşünüldüğünde, İstanbul yoğun şekilde iç göç alışının sebepleri arasında sanayi, ticaret sektörlerinin büyük bir oranını içinde barındırarak ekonomik faaliyetlerin

nabzını tutması, bunun yanında sosyo-kültürel, politik, bilimsel faaliyetlerin, eğlencenin kısaca hayatın her alanını kapsayan edimlerin merkezini oluşturması gösterilebilir. Bu durum İstanbul'un diğer kentlere nazaran eşitsiz biçimde büyümesine ve 'tek büyük kent' konumuna gelmesine neden olmuştur öyle ki İstanbul'un il sınırları Tekirdağ civarından başlayarak İzmit Adapazarı şeridine kadar uzanmaktadır (Keleş,1997:45,62).

Keyder (2000 9-40 ve 223-235), İstanbul'un dünya kenti olabilmesi adına uluslar arası sermayeyi memnun edecek hiçbir faaliyetten kaçınılmaması gerektiğini savunan bilim çevrelerinin dahi olduğunu açıklamaktadır (akt: Keleş,1997:56) ve hatta küreselleşme gereği kentsel ve çevresel değerlerin yok sayılması pahasına kentlerin büyük ticaret merkezleri eline bırakılmasında da bir sakınca görülmemektedir (Keleş,1997:56). Kapitalizmin görünür yüzü Kocaeli Dilovası örneğinde olduğu gibi Ergene Havzası'ndadır da.

İstanbul, yoğun göç alarak sahip olduğu büyük nüfusu ve dolayısıyla bu nüfusun çeşitli kentsel ihtiyaçlarını çevre bölgelerine dağıtarak yükünü hafifletme çabasıdadır. Bu amaçla Kocaeli, Sakarya, Düzce'de olduğu gibi nüfusun bir kısmı da Trakya'ya aktarılmaktadır. Benzer şekilde Trakya'da sanayi için yatırımlar yapılması yoluyla istihdam alanı yaratılmaya ve dolayısıyla bölgede çekici etmenler oluşturulmaya çalışılmaktadır, ayrıca zaten İstanbul gibi büyük bir şehre yakın olmak gibi çekici etmen de mevcuttur. İstanbul'un bu sorunu bir yandan ticaret ve sanayiye geliştirmek adına tarım sektöründe kapanmaz yaraların açılmasına ortam hazırlayan sözleşmeler imzalanarak, endemik bitki örtüsünün ortadan kalkması ile sonuçlanacak 'projeler', 'yatırımlar' yaparak, insan hayatının görmezden gelerek çözmeye çalışılmaktadır; diğer yandan da İstanbul'un 'su sorunu' nu Istranca derelerinden, 'enerji sorunu' nu da İğneada' da nükleer santral kurma girişimleriyle karşılanmaya çalışılmaktadır. Kısaca 'Trakya, İstanbul ana merkezinin bir alt bölgesi durumundadır' (Trakya'da Sanayi ve Çevre Sempozyumu II Sonuç Bildirgesi, 1997) ki İstanbul'un bu şekilde yayılması sonucu meydana getirdiği sorunlar bu çalışmanın da ana eksenini oluşturmaktadır.

Türkiye Ekonomisinin Sektörel Dağılımı

İstanbul'un kendi dinamiğini kaybetmeden ama bir yandan da artan nüfusun karşılanamayan ihtiyaçları, kentsel alt yapı, üst yapı sorunları gibi etmenler sebebiyle Trakya'da sanayi sektörü desteklenerek ve burada istihdam alanı oluşturarak İstanbul'daki nüfusun bir kısmının bu bölgede yaşamasını sağlamak hedeflenmiştir. Ancak sanayi sektörünün teşviki tarım sektörünün olumsuz etkilenmesine neden olmuştur. Oysa ki tarım sektörü Trakya için olduğu kadar Türkiye ekonomisi için de önemlidir. İçinde bulunduğumuz zamanda tarımın geldiği noktayı anlamak için özellikle dönüm noktası kabul edilen tarihlerde tarımsal dönüşümlere göz atmak yerinde olacaktır. Çünkü Türkiye tarihindeki dönüşümler dünya tarihinde yaşanan gelişmelerle bağlantılıdır.

1950'lere dek tarım sektörü birikim oluşturarak bunu ticaret sermayesine aktarmıştır; 1960'larda da ticaret sermayesinden sanayi sermayesine geçiş yoğunlaşır (Ercan, 2007:388,389). 1954-1961 dönemi dış ticarete liberal politikaların uygulanamayacağını anlaşıldığı; ama iç politikada da özelleştirmelere yer verilen dönemdir (Boratav,2010:109).

1970'lerde yaşanan dünya ekonomik krizi üzerine İngiltere'de Thatcher, ABD'de Reagan yeni ekonomi modelini uygulamaya koyar ki bu yeni liberalizm, neo-liberalizm olarak adlandırılır. Söz konusu durumla ulusal kalkınmacılık yerine küresel pazarlara açılan sermaye modeli benimsenmeye başlanmıştır, bu durum beraberinde sosyal devlet, refah devleti tanımlarında da değişimleri getirmiştir (Kendir,2002:262).1970'lerdeki bu dönüşüm kendini tarım sektöründe de göstermiş hemen hemen her yerde devletin rolü ulusal piyasaları düzenlemede azalmış onun yerine küresel düzlemde ticaret/ sanayi gelişmeleri belirler olmuştur (Keyder ve Yenal,2007:361).

Türkiye 24 Ocak 1980 kararlarıyla bu sisteme geçmiş olur. 24 Ocak kararlarının geçmişteki benzer programlardan en önemli farkı serbestleşme ve dışa açılma yönünde orta/ uzun vadeye yayılmış olmasıdır (Sönmez,2004:70). 1980 sonrasında Türkiye, dünya kapitalist sistemine tamamen eklenmiş bir ülke olarak bu yeni düzenlemeyi takip eder ve Sezen (1999:201)'e göre bu zamana dek izlenen ithal ikameci politikalarla sanayileşmeye dayalı kalkınma stratejisi terk ederek; onun yerine liberal politikaların öne çıktığı, dışa açık, ihracata dayalı yeni bir kalkınma stratejisi belirlemiştir (akt.Kendir,2002:217).

Özetle iç burjuvazinin oluşum yılları 1950'lerin sonlarında dayanır; 1960'lar boyunca iç burjuvazinin oluşumu ve gelişimi açısından devlet tarafından korumacılık politikaları uygulanır, sermaye birikimi de hızlı şekilde gerçekleşir; 1970'lere doğru da artık bazı sektörlerin dışa açılması şeklinde talepler dikkate alınır (Ercan ve Tuna, 2007:383-387). Örneğin Türkiye'de 1962 - 1996 yılları arasında 36 Organize Sanayi Bölgesi (OSB) hizmete girmiştir (Trakya'da Sanayi ve Çevre Sempozyumu II Sonuç Bildirgesi, 1997).

Sezen(1999:207) 1980'de IMF'ye verilen niyet mektubu ve Dünya Bankası'na sunulan taahhüt mektubunda serbest piyasa güçlerine dayanan bir ekonomik düzen oluşturulacağı, devletçilikten uzaklaşılacağı, sanayi, tarım ve petrol alanlarının yabancı sermayeye açılacağı, KİT'lerin bütçeye yük olmaktan çıkarılacağını belirtir (akt.Kendir,2002:218-219). Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı'na bağlı kuruluşlarda 1985'te 'reorganizasyon'la bazı birimler kapatılmış ve başka birimler içine dağıtılmış; bu görev ve yetkilendirmede belirsizlik yaratmıştır (Günaydın,2004:55). Böylece yapılacak değişimler için zemin hazırlanmış olur. Altıncı (1990-1994) Beş Yıllık Kalkınma Planları'nda enflasyona sebep verici desteklemelerin daraltılması, tarım sektöründe dünyadaki gelişmelerin izlenmesi ve gerek özel sektörün gerekse yabancı sermayenin teşvikine yer verilmesi gerekliliği belirtilir (Kendir,2002:230). Zaten hemen akabinde 1990'lı yıllardan itibaren de Yetkin (2004), Türkiye'nin tarım ürünü ihracatçısı bir ülke olmaktan çıkarak tarım ithalatçısı konumuna geldiğini belirtir (Yetkin,2004:141).

Tarımsal dönüşümde küresel çapta önemli bir diğer kuruluş da Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ)'dür. DTÖ'ye üye ülkeler 1994'te Uruguay Turu Anlaşması'nı imzalar. Buna göre, ülkelerin tarım sektörüne verdikleri desteklemeleri indirgenmesi, iç pazarı koruyucu önlemler kapsamında tarifelerin kaldırılması, bitkilerin sağlıklı üretimi konusunda dünya kriterlerine uyumlaştırılması gibi düzenlemeler yapılmış; bu koşullar rekabet üstünlüğü zaten bulunan ülkelerin etkinliklerini arttırmıştır (Günaydın,2004:58). Bir başka anlaşma da 1996'da yürürlüğe giren Gümrük Birliği Anlaşmasıdır ki, AB bu anlaşmayla kolaylıkla Türkiye pazarlarına girebilecekken Türkiye'nin rekabet üstünlüğünün bulunduğu ürünler kapsam dışında bırakılmıştır (Günaydın,2004:58). Köymen (1999:29), yapılan tüm bu değişikliklerden en çok faydalananların küçük üreticiden çok ticari kesimdeki üreticiye ve büyük tarım üreticisine yaradığını belirtir (akt.Kendir,2002:221).

Görüldüğü gibi Türkiye'de 1970'lerde artık yerli burjuvaziden bahsedilebilmektedir. 1980'lerden itibaren ise dünyaya eklenmenin getirisiyle iç pazarın uluslar arası kapitalist sermayeye açılacağına dair küresel ölçekteki kapitalist kurumlarla anlaşmalar imzalanmıştır.

Özellikle 2000'li yıllardan sonra ise kalkınma planlarında altı çizilen nokta artık 'daha fazla rekabet edebilirlik için de az sayıda fakat büyük ölçekli şirketlerin varlığının korunması gerekliliği yönündedir. Ayrıca kalkınmayı sağlayıcı kuruluş olarak yeni aktörlerden biri de Bölgesel Kalkınma Ajanslarıdır. Bu noktada bu ajanslara kısaca değinmek gerekecektir.

Bölgesel Kalkınma Ajansları

Kalkınma ajansı kavramı 1980'lerde kamu işletmeciliği kavramı ile 1990'larda küreselleşme ile birlikte yerel rekabetin artması sonucu ortaya çıkmıştır ve AB'de 1990'lardan sonra büyük miktarlarda bölgesel kalkınmaya yönelik fonların sağlanması sonucu BKA'larının sayıları ve etkinlikleri de artmıştır (Özen,2005:2).

Türkiye hem katılım öncesi bölgesel kalkınma yardımlarından, hem de katılım sonrasında AB yapısal fonlarından yararlanabilmek için 2003'te Katılım Ortaklığı Belgesinde kalkınma ajanslarını kuracağını belirtir, bu amaçla 2005'te Meclis Başkanlığı'na iletilmiş, ancak ajansların yapısı, görev ve yetkileri konusunda tartışmalar çıkmıştır; çünkü AB ülkelerinde de yarı özerk kamu şirketi, özel hukuka tabi kamu şirketi, vakıf, karma ekonomi şirketi gibi çeşitli işlevlerde görülebilmektedir (Özen,2005:2,5).

BKA'lar hakkında bir bölgedeki yetersizlikleri ve engelleri kaldırmak için gerekli olan stratejileri en iyi o bölgede yaşayanların bileceğini; bölgenin doğal, ekonomik, kültürel ve teknolojik olanaklarından yararlanmayı amaçladığını; AB, IMF, Dünya Bankası gibi kurumların da ülkelerin kalkınma planlarında 'yerellik' özelliğine önem verdikleri (Demiral, 2007:68) şeklinde açıklamalar yapılmaktadır. Bu gibi açıklamalar söz konusu ajanslara tamamen olumlu işlevler atfetmektedir. Oysa bölgesel kalkınma ajanslarının rolü reklam yaparak bölgeye yatırım oluşturma, bölgede aktörler arasında iletişim, işbirliği sağlama ve böylelikle bölgenin kendisini farklı kılan potansiyeli sayesinde küresel ölçekte rekabet edici olabilmektir (Özer:390). Dolayısıyla bölgeler arasında eşitsizlikleri ortadan kaldırmak yerine rekabeti arttırıcı unsurları kullanarak dengesizlik daha da ciddi boyutlara ulaşabilecektir. Ayrıca bir bölgenin sorunlarını çözme konusunda öne sürüldüğü gibi yerel dinamiklerin aktif şekilde katılacağı beklenemez; belediye gibi yerel yönetimler dahilinde yetki sahibi kişilerce kararların alınması durumu söz konusu olacaktır.

Türkiye'de 26 kalkınma ajansı vardır ve bunlardan biri de Trakya Kalkınma Ajansı'dır. Trakya Kalkınma Ajansı sitesinde misyonunu "Yerel potansiyeli harekete geçirerek Trakya Bölgesi'ni dünya ile rekabet eden cazibe merkezi haline getirme yolunda koordinatör bir ajans" ve vizyonunu da "Küresel rekabette yerel kalkınmanın öncüsü bir ajans" olarak açıklamaktadır (www.trakyakalkinmaajnsi.org). Vurgulanan ifade 'rekabet etmek' üzerinedir. Küresel pazarda rekabet edebilmeden bahsedilmektedir. Somut şekilde düşünülürse kimin rekabet edeceği, nasıl rekabet edeceği, ne için rekabet edeceği gibi sorular akla gelmektedir.

Bölgesel yatırımlarda çeşitli mali destekler bulunur. Örneğin Trakya Kalkınma Derneği, Trakya için mevcut desteklemeleri şöyle listelemiştir (www.trakya.org):

A. Trakya İçin Teşvik Sistemi

1. Kurumlar Gelir Vergisi İndirimi
2. SSK Priminin Karşılanması
3. Faiz Desteği
4. Yatırım Yeri Tahsisi
5. KDV Muafiyeti
6. Gümrük Vergisi Muafiyeti
7. Gruplar
8. Büyük Proje Yatırımları

B) DEVLET ELİYLE VERİLEN DİĞER DESTEKLER

1. Trakya Kalkınma Ajansı Mali Destekleri
2. KOSGEB Destekleri
3. Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA)
4. Sanayi Bakanlığı Destek ve Programları
5. TÜBİTAK Destekleri
6. İhracatta Devlet Yardımları
7. Tarımsal Destekler
8. SODES Destekleri (Şuan Sadece Doğu ve Güneydoğu Anadolu içindir)
9. İŞKUR Destekleri

C) Yatırım Ve İşletme Kredi Destekleri

1. Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı Destekleri
2. Kredi Garanti Fonu Destekleri
3. Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri Merkez Birliği Destekleri
4. Tarım Kredi Kooperatifleri Destekleri

D) Banka Kredileri

1. Avrupa Yatırım Bankası
2. Avrupa Kalkınma Bankası
3. Türkiye Kalkınma Bankası
4. Türkiye Sinai ve Kalkınma Bankası
5. Fransız Kalkınma Ajansı
6. Dünya Bankası
7. İslam Kalkınma Bankası

E) Diğer Finansman Modelleri

1. Girişim Sermayesi
2. Risk Sermayesi

Trakya’da Bölgesel Sorunlar

Bu konudaki tartışmalara geçmeden önce gündemdeki sorunları irdelemek için iki önemli plandan bahsetmek gerekir. Buna göre ilki 2004’te 1/100.000’lik bir plan olan Ergene Havzası Çevre Düzeni Planı’dır, Trakya Üniversitesi raporu dikkate alınarak hazırlanmış ve Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından onaylanarak yürürlüğe sokulmuştur. İkincisi 2009 yılında Çevre ve Orman Bakanlığı, İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB), Trakya Kalkınma Birliği (TRAKAB) ve Metropolitan Planlama ve Kentsel Tasarım Merkezi tarafından yapılan 1/100.000 ölçekli Trakya Alt Bölgesi Ergene Havzası Revizyon Çevre Düzeni Planı’dır. İkinci plan içeriğindeki maddelerden dolayı Ziraat Mühendisleri Odası tarafından ilgili kurumlara dava açılmıştır. Trakya’nın hali hazırda sorunlarının ayrıntılarını görebilmek için bu planları incelemek yerinde olacaktır. Ayrıca bu yazının tutumu bakımından da Ziraat Mühendisleri Odası’nın yönelttiği eleştiri konuları haklı bulma yönündedir.

ZMO, Bakanlığın ÇDP uyumlaştırılması adı altında plan yapma görevini İBB’ne verme hakkı ve yetkisi olmadığını, İBB’nin bu planı “revize” etme hakkı bulunmadığını, TRAKAB yönetimin görevlerini İBB’ne devretme hakkının da olmadığını, TRAKAP Tüzüğüne 1/100000 Plan yapma yetkisini verilmediği gibi, yapılan Genel Kurulda da planı “revize” etme yetkisi de verilmediğini; dolayısıyla yapılan planın geçersiz olduğunu savunmaktadır.

Planda üretimin desteklenmesi amacıyla Tarımsal Organize Bölgeleri (TOB) ve Tarımsal Alt Bölgeler (TAB) kavramları kullanılmıştır (Trakya Alt Bölgesi Ergene Havzası Revizyon Çevre Düzeni Planı,2009:10-11) ve “Tarımsal Organize Bölgeler (TOB) içerisinde tarım ve hayvancılığa dayalı sanayi alanlarından oluşacak Tarımsal İhtisas OSB alanları toplam TOB alanının en fazla %10’unu oluşturacak ve TOB alanı içerisindeki Tarımsal Niteliği II. Öncelikli Korunacak Alanlar ve Tarımsal Niteliği Sınırlı Alanlar üzerinde yer alabileceklerdir. %10luk alan içindeki yapılaşma esasları alt ölçekli planlarda belirlenecektir.”

(Trakya Alt Bölgesi Ergene Havzası Revizyon Çevre Düzeni Planı,2009:65)denmektedir. Bu madde tarım alanlarının zamanla sanayi amaçlı yapılaşmasına neden olabilecektir (ZMO,2010).

TOB ve TAB kavramları başka bir bölgenin planlarında kullanılmamıştır; ayrıca TAB bölgelerinin tek elden yönetileceği açıklanmasına rağmen bu yönetimin kim tarafınca olacağı hususu da belirsizdir, yönetim çiftçiler ve bölge yaşayanları tarafından mı değerlendirilecek ya da uluslar arası kuruluşlara mı yönetilecek belli değildir. Bunun yanında “TOB adı altında Trakya’da her biri 500 Ha toplam 12 adet ve toplam 6.000 Ha, Tekirdağ ilinde her biri 500 Ha toplam 5 adet ve toplam 2.500 Ha, TAB adı altında Trakya’da her biri 300 Ha toplam 19 adet ve toplam 5.700 Ha, Tekirdağ ilinde her biri 300 Ha toplam 6 adet ve toplam 1.800 Ha lık alanın tarım alanından çıkarılarak imara açılmıştır.” (ZMO,2010).

Plan kararlarında planın vizyonu;“Yerel potansiyellerin ve doğal varlıkların değerlendirilerek; çevresel, toplumsal ve ekonomik sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda; özgün, kültürel ve doğal kimliğini koruyarak gelişen; küresel ekonomide rekabetçi bir odak noktası yaratmak.” olarak belirlenmiştir (Trakya Alt Bölgesi Ergene Havzası Revizyon Çevre Düzeni Planı,2009:1). Tarımın bitirilmesi pahasına sanayileşmenin geliştirilme çabalarının bu amaç doğrultusunda gerçekleştirildiği söylenebilir. Trakya Alt Bölgesi Ergene Havzası Revizyon Çevre Düzeni Planı (2009:19)’nda verilen aşağıdaki tablo, sanayi alanları açmayı kolaylaştırmanın sınıflandırması olarak da tanımlanabilir:

Tablo 1. Trakya Alt Bölgesi'nde 2007 Yılı İl ve İlçe Nüfuslarına Göre Merkezler Kademelenmesi

I.Kademe Kentsel Merkezler	II.Kademe Kentsel Merkezler	III.Kademe Kentsel Merkezler	IV.Kademe Kentsel Merkezler	V.Kademe Kentsel Merkezler
Çorlu (225.244)	Lüleburgaz (130.375)	Uzunköprü (70.977)	Pınarhisar (20.338)	Demirköy (9128)
Edirne (150.717)	Kırklareli (83.378)	Babaeski (51.815)	Vize (30.348)	Enez (10.714)
Tekirdağ (161.136)	Keşan (77.442)	Malkara (56.484)	M.Ereğlisi (16.970)	Meriç (16.959)
	Çerkezköy (131.723)	Hayrabolu (36.942)	İpsala (30.240)	Pehlivan köy (4.586)
		Murathı (25962)	Havsa (21.533)	Lalapaşa (8.406)
		Saray (44530)	Süloğlu (9.474)	Kofçaz (3.288)
		Şarköy (29395)		

Onaylanan bu planla ZMO tarafından Edirne, Pazarkule, Kapıkule gibi yaklaşık 2500 dekar mutlak tarım arazisi, yani 1.sınıf verimli tarım arazileri sanayileşmeye açıldığı, Edirne Belediye Meclisi tarafından 4 Şubat 2009 tarihinde onaylanarak askıya çıkan 1/25.000 ölçekli çevre düzeni planında Tayakadın Edirne il merkez sınırları arasında kalan D-100 karayoluna paralel bu alan mutlak tarım arazisi olduğu ve D-100 devlet karayolunun Edirne İstanbul istikametinde sağ tarafında söz konusu sanayi bölgesi sol tarafında ise Trakya Üniversite Hastanesi, Kredi Yurtlar Kurumu Yurtları, Üniversite Fakülteleri, 1km'lik mesafede

Karakasım, Tayakadın, Sazlıdere ve İskenderköy gibi yerleşim alanlarının bulunduğu; üstelik Edirne’de mevcut OSB’nin alt yapısının tamamlanarak doluluk oranının da %70 civarında olduğu, bu yüzden ikinci bir OSB’ne ihtiyaç duyulmadığı açıklanmıştır; ayrıca dava konusu planla Çorlu-Lüleburgaz, Çorlu-Çerkezköy hattının 4164 ha dolu olmasına rağmen 8969 ha araziye yeni sanayii tesislerinin kurulmasına izin verilmesiyle 1.sınıf tarım arazileri sanayi alanına verilmiştir ki bir nevi sanayi alanı olan TOB alanlarındaki araziler bu rakamların da haricindedir (ZMO,2010).

“Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu’nun 13. maddesinde mutlak tarım arazileri, özel ürün arazileri, dikili tarım arazileri ile sulu tarım arazilerinin tarımsal üretim amacı dışında kullanılmayacağını, ancak alternatif alan bulunamaması ve Toprak Koruma Kurulu’nun uygun görmesi şartıyla Bakanlıklarca kamu yararı kararı alınmış plan ve yatırımlar için bu arazilerin amaç dışı kullanım taleplerine, toprak koruma projelerine uyulması kaydıyla Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından izin verilebileceği belirtilmektedir. Oysa bu plan hazırlanırken yukarıda belirtilen yasal hükümlerin hiç biri yerine getirilmemiştir, söz konusu yasal mevzuat dikkate alınmamıştır, ortada uyulması gereken bir ‘Arazi Kullanım Planı’ olmadan, Toprak Koruma Kurul Kararı alınmadan tarım topraklarına ilişkin plan kararları üretilmiştir, uluslararası toprak sınıflama kriterleri uygulanmayarak farklı bir sınıflamayla toprakların elden çıkması için yol açılmıştır.” (ZMO,2010).1.2.3. sınıf bu mutlak tarım alanlarının tarım dışı kullanılması sonucunda tarımsal üretim potansiyeli yok olacaktır; tarım alanlarının sanayi sektörüne kullanılmasıyla ilişkili olarak bölgede hızlı bir şekilde arazi satışlarının sürdüğü görülmektedir (ZMO,2010).

Planda ulaşım ile ilgili maddeler de vardır.” 2004’te Trakya Üniversitesi tarafından yapılan ve ilgili Bakanlıkça onaylanan planının aksine, Edirne Belediyesi mücavir alan sınırları içerisinde E-5 karayolu, Tayakadın yolu ve devlet demiryolu ile çevrili (Pafta E-17; Havsa: doğu 472446 – kuzey 4605455, Trenyolu: doğu 473893 – kuzey 4603580, Trenyolu kavşak: doğu 470442 – kuzey 4606672 coğrafi koordinatlarına sahip alan) 2511 dekar mutlak tarım

alanının sanayi alanı olarak belirlendiği görülmektedir. Alan aynı zamanda yer altı suyu beslenme alanıdır.” (ZMO,2010).

Plan notları 2.10.35 başlığında kaçak sanayi kuruluşlarının OSB’ne taşınmaları, taşınamayanlarınsa işgal ettikleri fiziki mekanın büyüklüğü kadar alanı tarıma kazandırmaları halinde yasallaşacakları ön görülmektedir; ancak tarıma kazandırılacak alanın nasıl ve nerede olacağına dair ayrıntıya yer verilmemiştir (ZMO,2010).

ZMO, dava açtıkları planın revizyon olarak adlandırılmasına rağmen revizyonun gerektirdiği koşulların sağlanamadığı, bu yüzden de planın revizyon olmadığını İstanbul’un desantralizasyonu olduğunu iddia eder; bu sayede İstanbul’un nüfus yükünün Trakya’ya gönderilmesi, İstanbul Sanayinin Trakya’ya desantralizasyonu, Trakya Suları’nın yönetiminin İstanbul’un gereksinimlerine göre yönlendirilmesinin ve yönetilmesinin amaçlandığını belirtir (ZMO,2010). İstanbul Çevre Düzeni Planı’nda desantralizasyonun olması gerekliliği yönünde açıklama yapılmıştır: “İstanbul’un Marmara Bölgesi ile mekansal iş bölümüne gitmesi gerekmekte olup: yeni ekonomik ve stratejik hedefleri için gerekli olmayan fonksiyonlarını bölge’ye desantralize etmesiyle İstanbul’a yönelik göç hareketlen kısmen önlenebilecektir. Ülkenin en büyük metropolünün planlanması ülke ve bölge planlama yaklaşımlarından bağımsız düşünülememektedir. Öylesine bir stratejik yaklaşım hem İstanbul’un aşırı ve düşük nitelikli (niteliksiz) yığılmalardan kaynaklanan sorunlarının ve giderek artan kentsel hizmet maliyetlerinin metropoliten düzeyde çözümlenmesi, hem de İstanbul’un bölgeler arası gelişmişlik farklılıkların ülkesel düzeyde dengelenmesine katkıda bulunması için de gereklidir (www.ibb.gov.tr adresinden akt: ZMO,2010).

‘Çılgın Proje’ olarak adlandırılan proje kapsamında İstanbul’a 3. boğaz köprüsü yapma fikri vardır (www.gazetevatan.com.28.04.2011). Projede Trakya Alt Bölgesinde’ki durumuna yönelik herhangi bir nota rastlanılmamıştır ancak “Trakya Üniversitesi tarafından yapılan

Trakya Alt Bölge Planında 2020 hedefi için tüm Trakya’da 2.757.692 kişilik nüfus öngörülürken bakanlıkça onaylanan revize planda 2023 için (3 yıl sonrası) 2.614.741 kişi öngörülmektedir. Limanların, sanayinin, otoyolların, hızlı trenlerin, lojistik merkezlerinin kurulduğu ve Silivri Bölgesine de 2,5 milyon nüfusun öngörüldüğü planlamada Trakya’da (3 yıl sonrası için) 150.000 daha az bir nüfus bildirmek asla gerçekçi bir yaklaşım değildir. İstanbul’a 2023 için toplam 25 milyon nüfus beklenmektedir. İstanbul planında 2023 için 16 milyon nüfus öngörülmektedir. Kalan 9 milyon nüfus nereye gönderilecektir. 17 Ağustos 2009 tarihine kadar askıda olan İstanbul 1/100.000 ölçekli çevre düzeni planında sanayinin %50 sinin desantralize olması öngörülmektedir. Hatta bazı organize sanayi bölgelerinin kapatılması planlanmıştır. Kocaeli, Bilecik ve Bursa 1/100.000 lik planlarında bir değişiklik yapılmadığına ve Trakya Alt Bölge Planında değişiklik yapıldığına göre bu nüfusun nereye gideceği bellidir.”

Diğer önemli sorun ‘su sorunu’ dur. Özellikle son zamanlarda gündemde sıkça yer alan Ergene Havzası’na fabrikalardan bırakılan atıklar nedeniyle bölgede ölümcül hastalık oranları yükselmiş ve doğa tahrip edilmiştir. Su sorununun diğer ayağını ise İstanbul’un su sorununu gidermek üzere Istanca derelerinin İSKİ’ ye devredilmesidir.

Ergene Havzası üzerinde başta Çorlu, Çerkezköy Organize Sanayi Bölgeleri olmak üzere çeşitli sanayi kuruluşlarından oluşan toplam 2037 sanayi kuruluşu vardır ([www.ntv.com](http://www.ntv.com.tr)Tuzla,22.06.2012).

Çorlu, Çerkezköy, Muratlı sanayi alanlarında E-5 (Yeni ismi ile D-100) kenarında ve diğer ana arterler üzerinde yerler ruhsatsız olarak satın alınmakta; enerji en yakın hattan sağlanmakta; kullanma suyunu kuyu açarak yeraltı sularından karşılanmakta, atıkları ise genelde hiçbir arıtma yapmadan en yakın dereye boşaltılmaktadır; dahası bu kuruluşların büyük çoğunluğu teşvik belgeli çalışmaktadır ve bölge sanayi bölgesi ilan edilince sorunlar daha da büyümüştür (Trakya’da Sanayi ve Çevre Sempozyumu II Sonuç Bildirgesi, 1997).

Trakya Üniversitesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı Başkanlığınca Çorlu Deresi'nin geçtiği alanda 2011'de başlayıp 1 yıl süren araştırması sonucu %5 oranında kanser görülme oranı saptanmıştır ve nehir ağır metal içerdiğinden kanser dışında astım, romatizma, kalp hastalıklarının da görüldüğü belirtilmiştir (www.sabah.com/29.03.2012).

Diğer su sorunu Istranca Derelerinin İSKİ'ye devredilmesiyle ilgilidir. İSKİ' den yapılan açıklamaya göre diğer kaynak olarak % 70'i Türkiye sınırları dahilinde bulunan Bulgaristan–Türkiye sınırındaki Rezve Deresi'nin isale hatlarıyla Istrancalara ve Pabuçdere Barajı'na aktarılarak oradan İstanbul'a taşınması düşünülmektedir. Rezve Deresi'nden alınacak suyun Pabuçdere Barajı'na ulaştırılması için inşa edilmesi planlanan isale hattının %85'i Longoz Ormanları'ndaki güzergâhtan geçecek ve yaklaşık 43 km uzunluğunda olacaktır. Hat üzerinde yol olmayan bölgelerde inşaat çalışması esnasında kesilmesi muhtemel ağaçlar içi ağaçlandırma çalışması yapılacaktır (www.iski.gov.tr).

Longoz (subasar), denize doğru akan derelerin getirdiği kumların birikerek kıyıda set oluşturması ve dere ağızını kapatması sonucu akarsuyun biriktiği yerde oluşan bir özel ekosistemdir. Bu ekosistemin devamlılığı için en temel koşul, bol suyun devamlı var olmasıdır. Su, getirdiği kil ve organik materyal ile bu sahaların topraklarını mineral ve organik materyal yönünden zenginleştirir. Bu sucul ormanlar yağmur ormanları gibi gürdür. Bununla birlikte, yağmur ormanları gibi sadece yağışa ve hava nemine değil, daha çok 'taban suyu'na bağımlıdır. Yalnızca belirli ağaç (örneğin, dişbudak, kızılâğaç, vs), bitki (örneğin, göl soğanı, su menekşesi, vs) ve kuş (örneğin, kara leylek, balıkçıl, vs) türleri bu yaşam ortamını tercih ederler (www.wwf.org.tr). “Biyolojik Çeşitlilik ve Doğal Kaynak Yönetimi” projesi, Çevre ve Orman Bakanlığı'yla Dünya Bankası tarafından hazırlanmış ve Küresel Çevre Fonu (GEF) hibe katkısı almıştır. Bununla İğneada pilot bölgelerden biri ilan edilerek korumaya alınmıştır (www.igneada.bel.gov.tr).

Istranca dereleri Kırklareli İğneada'da bulunan Longoz Ormanlarının yaşam kaynağını oluşturmaktadır. Ancak suların üzerine baraj yapılmasıyla çekilen su seviyesi Longoz Ormanlarını yok olma sürecine itmiştir. Başka olumsuz faktör de bölgede yaşayan yerli halk açısından Geçimini balıkçılıkla sağlayanlar bölgede bulunan balıkların sayısının azalması sorunuyla karşı karşıyadır; zamanla gerek balık gerekse diğer hayvanların türleri kaybolacaktır. Sulu tarım yapan çiftçiler, derelerden yeterli suyu karşılayamamakta, bölgenin tarımsal ürün ihtiyacını karşılayabilen çiftçiler, artık bunu karşılayamamaktadır. Bu hem çiftçilerin geçimini hem de bölgesel ekonomiyi etkilemektedir.

Kırklareli İğneada'nın karşılaştığı tek sorun bu değildir. İğneada nükleer santral kurulması düşünülen yerler arasındadır. Nükleer enerji santralleri için saha araştırmaları 1970'lerde başlamış ve buraları için Mersin-Akkuyu, Sinop-İnceburun, ve Kırklareli-İğneada uygun yerler olarak belirlenmiştir (www.ntvmsnbc.com/2009). 2010'da tekrar gündeme gelen Türkiye'ye nükleer santral kurma projeleri Rusya'ya ile yapılan anlaşmayla karara bağlanmıştır (www.haberler.com/12.05.2010). İğneada'nın İstanbul'a olan yakınlığı açısından, elektrik üretimi açısından İğneada'nın ekolojik yapısı göz önüne alınmadan buradan faydalanmak hesaplanmıştır.

Sonuç Yerine

Türkiye'de sanayileşme 1950'lerde başlamış; 1980'lerden sonra dünyadaki neo-liberal akımın etkisiyle Türkiye küresel pazarların istihdamına açılmıştır. Özellikle 2000 sonrası anlaşmalarla da uluslar arası kapitalist kuruluşların bağlayıcılığı kabul edilmiş olur. Kapitalizmi beslemek için 'sürdürülebilir olan' ve 'rekabet edebilir ölçekteki' şirketler yaratılmaya çalışılmakta; bunun için kooperatifler, örgütler, sendikalar işlevsizleştirilmektedir.

Tarım sektörünün bitirilişinin imzalarıdır DTÖ, DB, AB,IMF. Ve tarım sektörünün bitirilişidir organize sanayi bölgelerinin neredeyse bulduğu tüm boş alanı ele geçirebilme gayretiyle artan şekilde yeni yerlerde kuruluşu. Arsaların istimlak edilmesiyle çiftçiler de Çorlu'da, Lüleburgaz'da, Muratlı'da işçileşme sürecine girmiştir. Sermaye doğayı meta olarak görmektedir.

Oysa ki gözden kaçırılan nokta ne sermayenin ne devletlerin ne de insanların bu iktidar oyununu daha fazla sürdürmeyeceği(miz) gerçeğidir.

Kaynakça

Boratav, K., (2010), “Türkiye İktisat Tarihi (1908-2007)”, Ankara: İmge Yayınları

Ercan,F. Ve Tuna,Ş.G.(2007), “Türkiye’de Kapitalizmin Güncel Sorunları” içinde “İçburjuvanın Gelişimi 1960’lardan Günümüze Bakış”, Ankara:Dipnot Yayınları

Günaydın, G., (2004), Küreselleşen Piyasa, Yoksullaşan Köylü, Özgür Üniversite Formu,Sayı 22

Keleş,R.(1997), “Kentleşme Politikası”, Ankara: İmge Yayınları

Kendir, H., (2002), Türkiye’de Tarım Sektörü Yönetiminde Devletin Küçülen Rolü ve Yapısal Uyum Politikaları, Küreselleşme Emek Süreçleri ve Yapısal Uyum içinde, Ankara: İmaj Yayınları

Keyder,Ç. ve Yenal E., (2007), Kalkınmacılık Sonrası Dönemde Türkiye’de Kırsal Dönüşüm Eğilimleri ve Sosyal Politikalar, Korkut Boratav’a Armağan, İletişim Yayınları

Özen,P(2005), “Bölge Kalkınma Ajansları”,Tepav:Mayıs

Özer, Y.E. (2010),“Küresel Rekabet-Bölgesel Kalkınma Ajansları ve Türkiye, Review of Social, Economic & Business Studies, Vol.9/10

Sönmez S., (2003), Neoliberal İktisat politikalarının Kamu Maliyesi Üzerindeki Etkileri, Özgür Üniversite Formu,Sayı 22

Yetkin, İ, (2004), Türkiye’de Tarımsal Yapı, Dönüşüm Süreçleri ve Alternatif Bir Senaryo, Özgür Üniversite Formu,Sayı :22

Trakya Alt Bölgesi Ergene Havzası Revizyon Çevre Düzeni Planı, 2009

Trakya’da Sanayi ve Çevre Sempozyumu II Sonuç Bildirgesi, 1997

TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası, Danıştay 6.Dairesi Başkanlığına, Dosya No: E.2010/1051

www.gazetevatan.com.28.04.2011

www.haberler.com/12.05.2010

www.igneada.bel.gov.tr

www.iski.gov.tr

www.ntvmsnbc.com/2009

www.sabah.com/29.03.2012

www.trakya.org

www.trakyakalkinmaajnsi.org

www.tuik.gov.tr

www.wwf.org.tr